

‘Door reiservaringen kijken leerlingen anders naar zichzelf en hun omgeving’

Politici die ruziënd tegenover elkaar staan, protestacties van boeren, klimaatdemonstraties: in deze tijden van wantrouwen en polarisatie is burgerschapsonderwijs extra belangrijk. Uiteraard geldt dat ook voor de praktijkscholen in het voortgezet onderwijs, vertellen Margreet Lakerveld en Gerben van den Burg. Ze werken bij Accent Nijkerk, een praktijkschool met zo'n 220 leerlingen. Lakerveld is teamleider, Van den Burg leraar. Hoe is burgerschapsonderwijs op hun school vormgegeven?

Tekst
Marco van den Berg

In het burgerschapscurriculum van Accent Nijkerk zijn vier grote thema's uitgewerkt, vertelt Lakerveld. "Het gaat om democratie, participatie, identiteit en technologie. Deze onderwerpen vormen de basis van ons curriculum en we zorgen ervoor dat ze elk jaar terugkomen in ons onderwijs." Het gaat om het verder ontwikkelen van burgerschapsvaardigheden, legt ze uit. "We leiden onze leerlingen op om mee te doen in de samenleving, zowel op de arbeidsmarkt als in hun dagelijks leven. Daarom vinden we burgerschapsonderwijs enorm belangrijk. Het gaat erom dat leerlingen begrijpen hoe de maatschappij werkt en dat ze hun weg daarin weten te vinden."

Veilige oefenplaats

Accent Nijkerk ziet zichzelf als een oefenplaats voor de democratie: een veilige omgeving waar leerlingen

actief kunnen oefenen met democratische processen. "Daarom besteden we veel aandacht aan de praktische kant van democratie", zegt Lakerveld. "Zo gaan onze derdejaarsleerlingen bijvoorbeeld naar het gemeentehuis om te zien hoe de politiek op lokaal niveau functioneert. Hoe werkt inspraak? Hoe belangrijk is het om goed naar elkaar te luisteren? Hoe ga je met elkaar om als je een meningsverschil hebt?" Jaarlijks gaat de school ook met leerlingen naar Den Haag, waar ze de Tweede Kamer bezoeken, vertelt Van den Burg. "Daarvoor bereiden we lessen voor over democratie, zodat de leerlingen echt begrijpen wat ze daar zien en meemaken."

We willen dat ze de processen voelen, ervaren en beter kunnen begrijpen door ze zelf mee te maken.” De democratische waarden komen echter niet alleen tot uiting in uitstapjes of specifieke lessen. “Burgerschap is iets dat elke dag door onze lessen heen loopt”, benadrukt Lakerveld. “Het gaat om hoe je met elkaar omgaat, hoe je samenwerkt, hoe je beslissingen neemt en hoe je verantwoordelijkheid neemt voor je omgeving.” De school oefent dat continu met de leerlingen, vertelt Van den Burg. “Zodat ze deze waarden kunnen toepassen in hun dagelijks leven.”

In de praktijk

Accent heeft ook een leerlingenraad, legt Lakerveld uit. “Daarvoor nodigen we leerlingen uit om mee te denken over zaken die hen aangaan. Zo leren zij hoe ze die democratische vaardigheden in de praktijk kunnen brengen.” Dat gaat dus ook over samen beslissingen nemen en je stem laten horen, vertelt Van den Burg. “Juist dit soort ervaringen helpt hen om zelfverzekerder en meer betrokken te worden.”

Praktijkscholen zoals Accent Nijkerk bieden onderwijs dat specifiek is afgestemd op leerlingen die gebaat zijn bij een praktische aanpak. “Bij ons gaat het nadrukkelijk om de aansluiting tussen theorie en praktijk”, legt Lakerveld uit. “Arbeidsmarkt én de rol als burger in de maatschappij kunnen niet los van elkaar worden gezien.” Vanaf de derde klas gaan de leerlingen stagelopen, vertelt Lakerveld. “Ze leren bijvoorbeeld hoe ze verantwoordelijkheid kunnen nemen voor hun werk en hoe ze met anderen moeten samenwerken. Dat zijn essentiële vaardigheden voor burgerschap.”

Internationale projecten

Een uniek aspect van het burgerschapsonderwijs op Accent Nijkerk is de aandacht voor internationalisering. De school heeft de afgelopen jaren meerdere internationale projecten opgezet, waarbij leerlingen de kans krijgen om in aanraking te komen met andere culturen. “We vinden het belangrijk dat leerlingen niet alleen hun Nederlandse omgeving leren kennen, maar ook oog krijgen voor de wereld om hen heen”, zegt Van den Burg.

Zo maken bijna alle leerlingen een internationale reis, waarbij ze andere scholen bezoeken en – indien mogelijk – in een gastgezin verblijven. Die buitenlandse excursies organiseert de school al zeker twaalf jaar, vertelt Lakerveld. “We hebben daar altijd subsidie voor gekregen vanuit het Europese fonds van Erasmus+. Die zorgt ervoor dat leerlingen uit alle lagen van de bevolking kunnen deelnemen en onvergetelijke ervaringen opdoen.”

We besteden veel aandacht aan de praktische kant van democratie

Van den Burg vult aan: “In een gastgezin leggen de leerlingen bijvoorbeeld uit hoe hun leven thuis eruitziet. Meestal hebben ze daar nog nooit over nagedacht; thuis is thuis en vanzelfsprekend. Dus ze leren beter naar zichzelf en hun situatie te kijken, merken we.” Zo’n reis draagt daarom ook stevig bij aan de ontwikkeling van de burgerschapsvaardigheden. “Je leert over de cultuur van anderen, maar ook over je eigen cultuur. Het is een mooie manier om te reflecteren op wie je bent als burger in een grotere, internationale context.”

Op een praktijkschool als Accent Nijkerk vallen de verschillende vakken vaak samen binnen dezelfde les, zegt Lakerveld tot slot. Daarmee is burgerschap ook geen losstaand element. “Burgerschap zit verweven in het hele schoolprogramma. Het voelt niet als ‘iets dat er ook nog eens bij is gekomen’. Nee, we waren hier al veel langer mee bezig, ook in de manier waarop we met elkaar omgaan. Nu noemen we het specifiek burgerschap, maar we hebben deze waarden altijd al belangrijk gemaakt.”

